

UCHWAŁA NR LXXV/2244/23
RADY MIEJSKIEJ W ŁODZI
z dnia 10 maja 2023 r.

w sprawie petycji dotyczącej uznania wierzby żałobnej za pomnik przyrody.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 i 572) w związku z art. 9 ust. 2 oraz art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), Rada Miejska w Łodzi

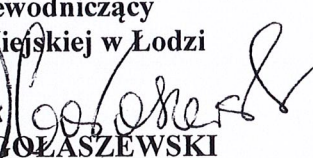
uchwała, co następuje:

§ 1.1. Petycję dotyczącą uznania wierzby żałobnej za pomnik przyrody uznaje się za bezzasadną.

2. Petycja jest bezzasadna z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu do przedmiotowej uchwały, które stanowi jej integralną część.

§ 2. Zobowiązuje się Przewodniczącego Rady Miejskiej w Łodzi do przekazania Wnoszącej petycję niniejszej uchwały wraz z uzasadnieniem.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej w Łodzi

Marek GOŁASZEWSKI

Załącznik

do uchwały Nr LXXV/2244/23

Rady Miejskiej w Łodzi

z dnia 10 maja 2023 r.

UZASADNIENIE

W dniu 4 lutego 2023 r. do Rady Miejskiej w Łodzi została złożona petycja w sprawie ustanowienia pomnikiem przyrody drzewa rosnącego w pobliżu ul. Brackiej i al. Chryzantem, na działce nr 212/1 w obrębie B-50.

Postulowana do ochrony wierzba rośnie na działce 212/1 w obrębie B-50 (użytek gruntowy B – tereny mieszkaniowe). Położenie drzewa wyznaczają współrzędne geodezyjne PUWG 2000: X 5740878, Y 6602390. Drzewo stanowi część zieleni towarzyszącej zabudowie. Rośnie w pobliżu pergoli śmietnikowej i w przeszłości pełniło funkcję zieleni okrywającej. Pod pnem drzewa przebiega przewód ciepłowniczy. Działka nr 212/1 jest własnością osób fizycznych i Spółdzielni Mieszkaniowej „Doły Marysińska”.

Drzewo jest przedstawicielem gatunku *Salix xsepulcralis* Simonk 'Chrysocoma' – wierzba żałobna (wierzba płacząca) – uprawianego gatunku ozdobnego, który nie występuje naturalnie. Jest mieszańcem wierzby babilońskiej (chińskiej wierzby „płaczącej”) *Salix babylonica* 'Babylon' oraz żółtokorej wierzby białej *Salix alba* 'Vitellina'.

Pień drzewa ma 323 cm obwodu na wysokości 60 cm. Powyżej jest zgrubiały w związku z rozwidleniem na wysokości 150 cm na dwie odnogi. Korona jest asymetryczna – skierowana w kierunku południowym; największa rozpiętość na osi pn.-pd. wynosi około 15 m. Wysokość drzewa – 12 m. System korzeniowy jest wyniesiony ponad podłoże, co może wskazywać na niekorzystne warunki siedliskowe. W koronie drzewa widoczne są ślady dawnych cięć technicznych i wyłamania konarów. Drzewo zainfekowane jest przez jemiołę. W miejscu amputacji jednego z konarów widoczny jest owocnik grzyba hubowego – najprawdopodobniej lakownicy spłaszczonej.

Wiek drzewa jest szacowany na około 60 lat.

Wierzba rosnąca na nieruchomości jest objęta ochroną na zasadach ogólnych, wynikających z treści art. 2 ust. 1 pkt 8 i ust. 2 pkt 5 oraz określonych w art. 78-90 zawartych w rozdziale 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916).

W świetle wskazań art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916) za pomniki przyrody powinny być uznawane drzewa wybitne, o ponadprzeciętnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów przyrody. O uznaniu tworu przyrody za pomnik przyrody decydują jego indywidualne cechy. W przypadku drzew są to zazwyczaj argumenty biologiczne (taksonomiczne, dendrometryczne, pokrój), historyczne (związek z wydarzeniami historycznymi lub wybitną postacią kultury narodowej) oraz krajobrazowe. Za istotnym kryterium wskazującym na zasadność ochrony drzewa przyjmuje się zazwyczaj obwód pnia na wysokości 1,3 m.

Na podstawie delegacji zawartej w art. 40 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody Minister Środowiska w dniu 4 grudnia 2017 r. wydał rozporządzenie w sprawie kryteriów uznawania tworów przyrody żywej i nieożywionej za pomniki przyrody (Dz. U. z 2017 r. poz. 2300). W świetle § 1 ww. aktu prawnego kryteriami uznawania drzew za pomniki przyrody są:

a) obwód pnia nie mniejszy niż minimalny obwód pnia drzewa mierzony na wysokości 130 cm dla poszczególnych rodzajów i gatunków drzew, określony w załączniku do rozporządzenia, lub

b) wyróżnianie się wśród innych drzew tego samego rodzaju lub gatunku w skali kraju, województwa lub gminy, ze względu na obwód pnia, wysokość, szerokość korony, wiek, występowanie w skupiskach, w tym w alejach lub szpalerach, pokrój lub inne cechy morfologiczne, a także inne wyjątkowe walory przyrodnicze, naukowe, kulturowe, historyczne lub krajobrazowe.

Regulacje zawarte w ww. akcie prawnym, określające normy minimalne, których spełnienie jest konieczne dla ustanowienia ochrony, służące obiektywizacji i ujednoczeniu kryteriów i norm ustanawiania pomników przyrody, zlikwidowały dowolność, która występowała w tym zakresie do końca 2017 roku. Przyjmuje się, że warunkiem koniecznym ustanowienia ochrony pomnikowej jest spełnienie przez drzewo kryterium dendrometrycznego, o którym jest mowa w § 1 pkt 1.

Warunkiem uzupełniającym jest spełnienie wymagań wskazanych w pkt. 2 ww. paragrafu. Zatem nawet przekroczenie przez drzewo wymaganego obwodu pnia, w przypadku gatunków licznie reprezentowanych wśród pomników przyrody lub w dendroflorze miasta, nie obliguje do ustanowienia ochrony, jest jednak warunkiem koniecznym, aby taka ochrona mogła być ustanowiona. Należy mieć na uwadze, że podane w rozporządzeniu wartości graniczne obwodów pni dla wszystkich wymienionych w nim gatunków drzew są niezwykle niskie. Wynika to zapewne z dodatkowej funkcji rozporządzenia. Wskazuje ono bowiem na wartości graniczne obwodów pni pozwalające na wniesienie sprzeciwu na podstawie art. 83 f pkt 14 ppkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody wobec zamiaru usunięcia drzewa.

Rozpatrywane drzewo nie posiada walorów sozologicznych, uzasadniających jego nadzwyczajną ochronę w formie pomnika przyrody.

Na negatywną decyzję w sprawie objęcia drzewa ochroną pomnikową składają się względy taksonomiczne i biologiczne, krajobrazowe i kulturowe oraz pozaprzyrodnicze.

Względy taksonomiczne i biologiczne. Wierzba żałobna, jako obcy geograficznie kultywar, nie została uwzględniona w zestawieniu gatunków i obwodów pni, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 grudnia 2017 r. w sprawie kryteriów uznawania tworów przyrody żywej i nieożywionej za pomniki przyrody. Zatem kryterium dendrometryczne, o którym jest mowa w § 1 pkt 1 ww. rozporządzenia nie ma wobec niej zastosowania. Pewną wskazówką w zakresie waloru dendrometrycznego może być wskazana w rozporządzeniu wartość minimalnego obwodu pnia dla wierzby białej, z którą wierzba żałobna była niegdyś taksonomicznie łączona. Wynosi ona 300 cm. Należy przy tym pamiętać, że o ile wierzba biała, będąca naturalnym składnikiem biocenoz łągowych jest w Łodzi gatunkiem rzadko występującym, to wierzba żałobna jest jednym z najpospolitszych gatunków w zadrzewieniach towarzyszących zabudowie i na terenach zieleni. Ze względu na pokrój jest stosowana jako gatunek ozdobny i okrywowy. Podobnie okazałe wierzby żałobne, jak drzewo proponowane do ochrony, rosną np. przy ul. Rajdowej 7, Rewolucji 49, Nowej 2, Pułaskiego 8, w parkach: Widzewskim, im. Marszałka J. Piłsudskiego, im. Ks. J. Poniatowskiego, im. A. Mickiewicza.

Wierzba żałobna nie była dotąd w Polsce celowo ustanawiana jako pomnik przyrody. Nieczęsto obejmowana jest ochroną wierzba biała, zwyczajowo łączona, jak wspomniano wyżej, z wierzbą żałobną. Ogółem w Polsce ochroną pomnikową otoczono nieco ponad 100 drzew tego gatunku. Obwód pni wielu z nich przekracza 6 m. Po wejściu w życie rozporządzenia z 2017 roku, normalizującego kryteria ustanawiania pomników przyrody,

ochroną pomnikową otoczono 11 wierzb białych, z których większość miała ponad 4 m obwodu pnia, a obwód pnia największej przekraczał 7 m; najmniej okazała wierzba dwupniowa miała pnie powyżej rozwidlenia o obwodach 342 i 296 cm w pierśnicy. Nie można wykluczyć, że niektóre z wierzb białych ustanawianych w ubiegłym wieku pomnikami przyrody, to w istocie wierzby żałobne.

W skali Łodzi ochroną objęte są 3 wierzby: 2 wierzby białe w Parku Sielanka o obwodach pni 620 i 515 cm oraz jedna – w Parku Widzewskim, ustanowiona w 1990 roku jako wierzba biała, będąca faktycznie wierzbą żałobną – o obwodzie pnia 400 cm.

Obwód pnia postulowanej do ochrony wierzby żałobnej, znacznie odbiega od najmniejszych rozmiarów pni wierzb białych, z którymi niekiedy bywała niezasadnie taksonomicznie łączona, otoczonych dotąd ochroną pomnikową w skali kraju oraz w skali Łodzi.

Cechy i właściwości biologiczne drzewa, a zwłaszcza jego cechy dendrometryczne i morfologiczne – niewielki obwód pnia w pierśnicy, zdeformowany pokrój, zainfekowanie grzybem i jemiolą, a ponadto powszechność występowania wierzb żałobnych nie przemawiają za nadzwyczajną ochroną drzewa, jaką jest ustanowienie pomnika przyrody.

Jako takson wierzba żałobna ze względu na powszechność występowania i uprawne pochodzenie nie ma znaczenia zoologicznego. Ochrona kultywarów nie mieści się w paradygmacie ochrony pomnikowej i nie jest zgodna z praktyką ochrony przyrody.

Wierzby, ze względu na cechy biologiczne: krótkowieczność, szybki wzrost, podatność na uszkodzenia mechaniczne i infekcje są gatunkiem niezmiernie rzadko otaczanym ochroną w formie pomnika przyrody. Z powyższych względów ochrona pomnikowa powinna być stosowana jedynie do wybitnych przedstawicieli wierzb.

Względy krajobrazowe i kulturowe. Proponowane do ochrony drzewo stanowi komponent zieleni towarzyszącej zabudowie. Będąc częścią kameralnej przestrzeni, nie jest eksponowane jako dominanta krajobrazu, w jego rozumieniu fizjonomycznym. Radzie Miejskiej w Łodzi nie jest znany udokumentowany związek drzewa z istotnymi wydarzeniami lub postaciami historycznymi.

Względy pozaprzyrodnicze. Drzewo, rosnąc na uczęszczanym terenie – w pobliżu chodnika i pergoli śmietnikowej, wymaga ze względów bezpieczeństwa szczególnej troski i dbałości o jego stan, w szczególności bieżącego usuwania kolizji i zagrożeń jakie stanowią grożące wyłamaniem oraz zamierające konary i gałęzie. Postulowana do ochrony wierzba, ze względu na jej właściwości biologiczne – szybki wzrost, podatność na uszkodzenia mechaniczne i infekcje oraz aktualny stan – jednostronnie rozwiniętą koronę, z wydłużonymi bocznie konarami, grzybową infekcją konarów oraz obecność jemioli, wymaga systematycznych i doraźnych cięć technicznych zapobiegających wyłamaniu konarów, powodującemu zagrożenie bezpieczeństwa ludzi i mienia. Zabiegi takie, niezbędne z powodu zapewnienia bezpieczeństwa, wpływają negatywnie na stan zdrowotny drzewa, otwierając drogę dla infekcji patogenicznych. Ochrona drzewa w formie pomnika przyrody stanowiłaby dla cięć technicznych istotne utrudnienie. W świetle art. 45 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, zabiegi pielęgnacyjne wobec pomnika przyrody są dopuszczalne wówczas, jeżeli służą celom ochrony tworu przyrody, a nie gdy wynikają z innych potrzeb np. z potrzeb mieszkańców, czy ze względów bezpieczeństwa. Zabiegi takie, mieszczące się w zakresie ochrony czynnej, o których mowa w art. 5 pkt 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, tj. służące realizacji celu ochrony przyrody, mogą być każdorazowo uzgadniane przez Prezydenta Miasta lub Radę Miejską. Natomiast dokonywanie cięć technicznych, redukujących elementy korony, z powodów pozaprzyrodniczych – zapobiegających potencjalnym zagrożeniom bezpieczeństwa przez

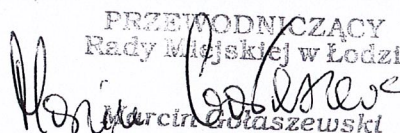
mogące odłamać się gałęzie i konary nie podlegają uzgodnieniom. Ich realizacja prowadzi do uszkodzenia obiektu objętego ochroną – czyn zakazany w świetle art. 45 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody.

Mając na względzie przebieg naturalnych procesów biologicznych, krótkowieczność wierzby żałobnej i konieczność stałych prac pielęgnacyjnych wynikających ze względów pozaprzyrodniczych, ustanowienie nadzwyczajnej ochrony drzewa przez ustanowienie pomnika przyrody nie jest rozwiązaniem właściwym.

Nadto podnieść należy, że drzewo zostało posadzone na przewodzie ciepłowniczym. Ustanowienie jego ochrony może skutkować znacznym utrudnieniem lub uniemożliwieniem realizacji planowanych prac remontowych bądź doraźnym usuwaniem ewentualnych awarii sieci. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody w art. 45 ust. 2 przewiduje odstępstwa od zakazów wobec pomnika przyrody jedynie w przypadku likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych, a nie likwidowania awarii niemających związku z takimi zdarzeniami.

Rozpatrywana wierzba, nie posiada walorów sozologicznych uzasadniających jej nadzwyczajną ochronę, wykraczającą poza ogólne regulacje prawne. W szczególności nie jest drzewem wybitnym, o ponadprzeciętnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej oraz odznaczającym się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych wierzb; nie jest wyróżniającym się tworem przyrody wśród innych drzew tego samego rodzaju lub gatunku w skali kraju, województwa lub gminy, ze względu na obwód pnia, wysokość, szerokość korony, wiek, pokrój lub inne cechy morfologiczne, a także inne wyjątkowe walory przyrodnicze, naukowe, kulturowe, historyczne lub krajobrazowe.

W związku z powyższym Rada Miejska w Łodzi postanawia nie uwzględnić petycji.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Łodzi

Marcin Golaszewski